

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno rigorozanta/rigorozantky	Mgr. Michala Málková
Téma práce:	Právní postavení nepominutelného dědice
Rozsah práce:	324.503 znaků
Datum odevzdání práce:	21. 04. 2024 (elektronická podoba)

1. Aktuálnost (novost) tématu

Právní postavení nepominutelného dědice představuje klasické téma dědického práva. Přesto však aktuálnosti danému tématu přidal občanský zákoník účinný od 1. 1. 2014 ve spojení s novou procesní právní úpravou. Rovněž recentní judikatura Nejvyššího soudu dokládá, že ne všechny otázky jsou uspokojivě vyřešeny. Jakkoliv tedy téma ochrany nepominutelného dědice v českém právním řádu není zcela aktuální (nové), analýza právní úpravy, judikatury a názorů vyjádřených v komentářové literatuře se s ohledem na shora uvedené jeví jako vhodná.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Zpracování odborné právní práce na téma Ochrana nepominutelného dědice je středně náročné, a to s ohledem na několik faktorů: Autor musí ovládat teoretické základy dědického práva, závětí, řízení o pozůstalosti a souvisejících právních předpisů. Taktéž je klíčové analyzovat recentní judikaturu, zejména pak Nejvyššího soudu. Autor musí být schopen kriticky zhodnotit různé přístupy k ochraně nepominutelných dědiců a navrhnout relevantní právní úpravu či výklad, který je v souladu s ústavním pořádkem a i principy dědického práva. Celkově lze říci, že zpracování této práce vyžaduje nejen silné teoretické znalosti, ale také schopnost kritického myšlení, analýzy právních otázek a interpretace judikatury. Je nezbytné propojení i procesní a hmotněprávní úpravy, protože dědické právo se klasicky uplatňuje v řízení o pozůstalosti.

3. Formální a systematické členění práce

Autorka práci rozdělila do sedmi základních kapitol, k tomu je třeba přičíst úvod a závěr. První část se zaměřuje na základní principy týkající se nepominutelných dědiců. Autora vymezuje pojmy jako autonomie vůle a zachování rodinných hodnot. Dále se zabývá principem dobrých mravů jako omezením svobody zůstavitele a ústavními zárukami dědění.

Druhá kapitola poskytuje výklad klíčových institutů dědického práva souvisejících s nepominutelnými dědici. Kromě definice tohoto okruhu se zabývá vyděděním a pojmy jako je povinný díl a dědický podíl.

Třetí část se detailně zabývá povinným dílem, zkoumá jeho velikost a kritéria pro jeho určení. Také popisuje proces výpočtu povinného dílu v pozůstalostním řízení a metody jeho uspokojení, včetně nařízení, která mohou omezit jeho výši.

Čtvrtá kapitola se věnuje institutu započtení a jeho praktickým aspektům, jako je stanovení hodnoty plnění podléhajících započtení a postupu soudního rozhodování v této věci. Dále pojednává o tradičním institutu ochrany nepominutelných dědiců, jakým je vrácení daru do pozůstalosti, včetně srovnání s právními režimy v Nizozemsku, Francii a Itálii.

Pátá kapitola zkoumá postavení nepominutelných dědiců jako účastníků pozůstalostního

řízení, rozlišuje jejich roli v závislosti na tom, zda byli vydědění, opomenuti, nebo zda uplatňují své právo na povinný díl, a také se zaměřuje na judikaturu ovlivňující jejich postavení.

Šestá část pojednává o možnostech nepominutelných dědiců uplatnit své nároky mimo pozůstalostní řízení, buď prostřednictvím sporu, nebo dohodou s ostatními dědici. Též se zabývá problematikou promlčení.

V závěrečné sedmé kapitole se provádí srovnání okruhu nepominutelných dědiců a výše povinného dílu v různých evropských právních systémech a také se představuje úpravu tohoto institutu na úrovni Evropské unie.

4. Vyjádření k práci

Cílem rigorózní práce bylo ucelený pohled na právní postavení nepominutelného dědice se zaměřením na některé sporné otázky a praktické problémy.

Mám za to, že autorka vytčený cíl práce splnila. Autorka po základním představení právní úpravy a teoretických východisek pojednává o sporných otázkách jak z hlediska hmotného práva, tak i procesního práva. Z textu je zřejmé, že autorka má s uplatňováním dědického práva z hlediska hmotného i procesního práva praktické zkušenosti.

Je tak možné hodnotit, že práce splňuje požadavky kladené předpisy na rigorózní práci.

K práci mám pouze několik poznámek:

Na str. 14 v poznámce pod čarou 28 autorka uvádí, že „*Základní zákon (Grundgesetz) je ve Spolkové republice Německo obdobou ústavy*“. Základní zákon však není v Německu obdobou ústavy, ale Základní zákon je německou ústavou.

Autorka se na str. 32 zabývá vznikem rozdílné výše povinného dílu z hlediska věku zůstavitele v československém právu, kdy toto rozlišení je možné datovat již v občanském zákoníku účinném od 1. 1. 1951. V práci bych uvítal i podrobnější analýzu otázky, zda není na místě postavení všech nepominutelných dědiců z hlediska výše jejich povinného dílu zrovnoprávnit, když stávající české rozlišení má svůj původ v totalitním právu a v právu sovětském.

Rovněž v komparativní části práce autorka mohla vybrat méně právních řádů a spíše než telegrafický přehled provést podrobnější analýzu té které právní úpravy a její srovnání s českým právním řádem.

Jde však jen o drobné výtky, které jinak nemají vliv na kvalitně zpracovanou práci.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Mám za to, že autorka vytčený cíl práce po splnila. Provedla analýzu otázek, které se k tématu vážou. Poukázala na sporné otázky, včetně problematických míst v praxi. Vlastní těžiště práce spočívá v představení klíčových částí právní úpravy ochrany nepominutelného dědice, a to jak z procesního hlediska, tak i z hmotněprávního. Práce obsahuje zaujetí vlastního stanoviska k vybraným právním otázkám. Je tak možné splnění cílů práce akceptovat.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Předložené dílo je nepochybně autorčiným vlastním dílem. Nemám pochyby o tom, že autorka předloženou práci zpracovala samostatně.

Logická stavba práce	Práce je logicky vystavěna. Autorka nejprve pojednává o teoretických konceptech dědického práva a právu nepominutelného dědice na povinný díl.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Autorka dostatečně cituje české i zahraniční . Autorka pracuje s cizojazyčnými zdroji ve vztahu k příslušným zahraničním úpravám (zejména francouzsky a anglicky psanými). Práce obsahuje bohatý poznámkový aparát.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Analýza je v textu obsažena v dostatečném rozsahu.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Text je řádně členěn, nadpisy a podnadpisy jsou číslovány. Práce neobsahuje grafy a tabulky. V poznámkách pod čarou není vždy zcela správně zarovnán text do bloku.
Jazyková a stylistická úroveň	Text je strukturován dobře, srozumitelně, bez pravopisných chyb. Věty jsou většinou stylisticky formulovány dobře a srozumitelně.

6. Přípomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

- Jakým způsobem je zajištěna ochrana nepominutelného dědice před darováním veškerého majetku zůstavitelem pro případ smrti ve prospěch jiné osoby než je nepominutelný dědic (donatio mortis causa ve vztahu k celému majetku zůstavitele)? Otázka je položena v návaznosti na kapitolu 4.5 (str. 65), kde výslovně autorka pojednává o darováních „inter vivos“.
- Je stanovení obvyklé ceny pozůstalosti v řízení o pozůstalosti pro nepominutelného dědice závazné i ve vztahu ke spornému soudnímu řízení, ve kterém se nepominutelný dědic domáhá žalobou zaplacení částky rovnající se výše jeho povinného dílu (viz str. 110, bod 6.1.1 rigorózní práce).

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Doporučuji práci k obhajobě
---	------------------------------------

V Praze dne 09. 05. 2024

JUDr. Michael Zvára, Ph.D., LL.M.
oponent